25.1.2023

Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Lausuntopyynnön diaarinumero: HE 320/2022 vp

HE 320/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi. Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) kiittää mahdollisuudesta lausua asiaan ja kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

Veron luonne

EU-asetuksessa 2022/1854 todetaan, että "Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön asianmukaiset menettelyt ylijäämätulojen perimiseksi tuottajilta". EU-asetuksen mukainen tulokatto koskee vain tuotantomuotoja, joiden rajakustannus on alhainen, ja vain tilanteita, joissa sähkön hinta on poikkeuksellisen korkea. Tästä syystä asetuksen vaikutukset kohdistuvat nimenomaan ylisuuriin tuottoihin. Lisäksi asetuksen mukainen malli koskee vain talvikautta, jolloin hintojen ennakoidaan olevan keskimäärin korkeimmalla tasollaan.

Hallituksen esityksessä kuvattu väliaikainen voittovero ei kohdistu yhtä tehokkaasti ylisuuriin tuottoihin. Esityksen mukainen vero ei kohdistu yrityksiin tavalla, joka heijastaisi näiden tekemien ylisuurien tuottojen suuruutta. Esitetyssä mallissa voittoihin kohdistuva veroprosentti olisi lähtökohtaisesti yhtä suuri riippumatta siitä, voiko yrityksen voitot arvioida kohtuullisiksi, vai olisivatko ne luokiteltavissa huomattaviksi ylivoitoiksi.

Vaikutukset yritysten investointeihin

Esityksessä arvioidaan, ettei verolla ole merkittävää vaikutusta sähkön-tuotannon investointeihin. KKV näkee mahdollisena, että veron luonteen takia sillä voi olla investointeja vähentävä vaikutus, jos markkinat näkevät verojärjestelyn uusiutumisen mahdollisena. Vaikutusta saattaa voimistaa se, että vero ei kohdistu pelkästään ennakoimattomiin windfall-voittoihin, vaan sen piiriin saattavat kuulua myös yrityksen niin sanotut normaalivoitot sekä ennakoitavissa olevat ylivoitot.

KKV kiinnittää huomiota mahdollisuuteen, jossa voittoveroa vastaavaa toimenpidettä tarvitaan myös nyt ehdotetun kauden jälkeen. Investointikannustimiin liittyvän ongelman vuoksi voittovero ei sovellu toistuvaksi ratkaisuksi energiakriisin rahoittamiseen. Tästä syystä KKV

Kilpailu- ja kuluttajavirasto
Postiosoite PL 5, 00531 Helsinki • **Puhelin** 029 505 3000 (pvm/mpm)
Y-tunnus 2502067-3 • **Sähköposti** kirjaamo@kkv.fi • **kkv.fi**

kehottaa ottamaan kyseisen mahdollisuuden huomioon tulevassa energiapoliittisessa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Yritysten tasapuolinen kohtelu ja mahdollisuudet veron kiertämiseen

EU-asetuksen mukaan jäsenvaltioiden on otettava käyttöön tehokkaita toimenpiteitä tuottajien velvoitteiden kiertämisen ehkäisemiksi. Esityksessä onkin huomioitu yritysten mahdollisuus välttää veroja siirtämällä voittoja konsernin sisällä (s.21) sekä kuntien sähköyhtiöiden mahdollinen kannustin alentaa sähkön vähittäishintoja (s. 24). Yritysten keinot verotaakan keventämiseksi eivät kuitenkaan välttämättä rajoitu kyseisiin menettelyihin. Sen lisäksi, että yritysten pyrkimykset alentaa verosummaansa vaikuttavat kokonaisverokertymään, niillä voi olla vaikutusta myös yritysten liiketaloudellisiin päätöksiin, jotka vaikuttavat edelleen esimerkiksi tukku- ja vähittäismarkkinoiden hintatasoon. Lisäksi vero saattaa kohdella eri tavalla yrityksiä riippuen siitä, mitkä niiden mahdollisuudet verotaakkansa alentamiseen esimerkiksi yritysrakennettaan (ml. Mankala-yhtiöt) hyödyntämällä tai pääomarakennettaan muuttamalla ovat. Se, että vero koskisi koko verovuotta, saattaa lisätä yritysten mahdollisuuksia ja kannustimia sopeuttaa toimintaansa edellä viitatulla tavalla.

Esimerkkinä edellisestä voidaan mainita esityksen sisältämä ohje, jonka mukaan konsernin sisäisestä sähköliiketoiminnasta syntynyttä voittoa ei otettaisi huomioon veron laskentapohjassa. Esityksen perusteella on epäselvää, lasketaanko konsernin sisäiseksi sähköliiketoiminnaksi konsernin tuotantoyhtiön myynti konsernin vähittäismyyntiyhtiölle. Mikäli näin on, yrityksille, jotka toimivat sekä sähkön tuotannossa että vähittäismyynnissä, syntyy kannustin vähentää sähkön myyntiä sähköpörssiin ja lisätä myyntiä konserniin kuuluvalle vähittäismyyntiyhtiölle. Mahdollisuus kuvattuun menettelyyn saattaisi myös kannustaa yritystä lisäämään sähkön vähittäismyyntiään. Yrityksellä, joka toimii vain sähkön tuotannossa, ei olisi vastaavia mahdollisuuksia verotaakkansa pienentämiseksi.

Olli Kauppi
pääekonomisti